

The European Union
for Georgia
EU4Justice

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ეროვნული ცენტრი

დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა

ნელინდელი, 2017

საპეციალური გამოცემა

მედიაციის სტატიათა ეროვნულ კონკურსში გამარჯვებული ნაშრომები

სპეციალურ გამოცემაში წარმოდგენილია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ეროვნული ცენტრის ორგანიზებით ჩატარებულ მედიაციის სტატიათა ეროვნულ კონკურსში გამარჯვებული ნაშრომები. მედიაციის სტატიათა ეროვნული კონკურსი გაიმართა მედიაციის აკადემიური გაძლიერების პროექტის ფარგლებში, რომელიც ევროკავშირისა და გაეროს განვითარების პროგრამის მხარდაჭერით ხორციელდება.

პუბლიკაცია შექმნილია ევროკავშირისა და გაეროს განვითარების პროგრამის მხარდაჭერით. მის შინაარსზე სრულად პასუხისმგებელია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ეროვნული ცენტრი, მაგრამ ეს არ ნიშნავს რომ იგი ასახავს ევროკავშირისა და გაეროს განვითარების პროგრამის შეხედულებებს.

თბილისი, 2018

თამთა მარგველაშვილი*

მედიაცია, როგორც პროფესია: ეთიკის მოდელები, პრინციპები და გამოწვევები

სტატიაში მიმოხილულია მედიაციის არსი და მნიშვნელობა, მედიაციის პროფესიული დანიშნულება და ღირებულება, უფრო ვრცლად განხილული იქნება მედიაციის ეთიკის საკვანძო საკითხები, მედიაციის ეთიკის დამკვიდრებული მოდელები, რომლებიც ჯერ კიდევ განვითარების ფაზაშია და პრაქტიკისა და თეორიის შერწყმით სრულყოფას საჭიროებს. გარდა ამისა, სტატიაში წარმოდგენილი სხვადასხვა ქვეყნის საკანონმდებლო რეგულაციების, სამედიატორო ეთიკის კოდექსების განხილვისა და შედარების საფუძველზე გამოიყოფა ეთიკის საბაზისო პრინციპები, მედიატორის საქმიანობის მთავარი ეთიკური გამოწვევები, რომლებიც დროულ რეაგირებას მოითხოვს, როგორც ნაციონალურ, ასევე საერთაშორისო დონეზე. შედეგად, მედიაციის ეთიკის სფეროში არსებული პრობლემების ანალიზით მოხდება ეთიკური გამოწვევების დიფერენცირება და შესაძლებელი იქნება გადაჭრის გზებზე საუბარი, რაც მედიაციის პრაქტიკისა და თეორიის განვითარებისთვის წინგადადგმული ნაბიჯია.

საკვანძო სიტყვები: მედიაციის ეთიკა, მედიატორის პროფესია, ეთიკის საკანონმდებლო რეგულაცია, ეთიკის პრინციპები და მოდელები, ეთიკის კოდექსი, ეთიკური გამოწვევები, ეთიკური გამოწვევების გადაჭრის მექანიზმები.

1. შესავალი

მედიაცია, როგორც პროფესია, თავისი არსის, ეფექტურობისა და სიმარტივის გათვალისწინებით სულ უფრო და უფრო პოპულარული ხდება, რაც ქმნის საფუძველს ვისაუბროთ ეთიკურ გამოწვევებზე. მედიაციის ინსტიტუტმა საფუძველი ჩაუყარა დავის

* ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის ბაკალავრიატის სტუდენტი

გადაწყვეტის ალტერნატიულ გზას, რომელიც შესაძლებელს ხდის სასამართლოს გარეშე იქნეს გაანალიზებული საკითხი მესამე ნეიტრალური მხარის (მედიატორის) დახმარებით. ვინაიდან მედიაცია, როგორც ინსტიტუცია და პროფესია, კონფლიქტის მართვის სხვა საშუალებებთან შედარებით საზოგადოებისთვის სიახლეს წარმოადგენს, მნიშვნელოვანია, რეგულაციებისა და პრაქტიკული გამონვევების შეთანხმება, რათა მივალნიოთ დავის გადაწყვეტის სრულყოფილ ფორმას და მედიაცია გავათავისუფლოთ ექსპერიმენტის სტატუსისაგან.

წინამდებარე ნაშრომში მიმოხილული იქნება მედიაციის არსი და მნიშვნელობა, მისი ადგილი მეცნიერებაში და მედიაცია, როგორც პროფესია. უფრო ვრცლად განხილული იქნება მედიაციის ეთიკის კოდექსების შედარების საფუძველზე ეთიკის საბაზისო პრინციპები, მედიატორის საქმიანობის მთავარი ეთიკური გამონვევები, ხოლო, ეთიკის დამკვიდრებული მოდელების ანალიზის შედეგად მივიღებთ პასუხს კითხვაზე: მიყავართ თუ არა პრაქტიკას სრულყოფილებამდე მედიაციის პროცესში? გარდა ამისა, ყურადღება გამახვილდება ეთიკის არამხოლოდ თეორიულ საფუძველებზე, არამედ სხვადასხვა ქვეყნის საკანონმდებლო რეგულაციების, სამედიატორო ეთიკის კოდექსების განხილვით შესაძლებელი გახდება ეთიკური გამონვევების დიფერენცირება და გადაჭრის გზების ძიება.

2. მედიაცია: ინტერდისციპლინური დარგი და პროფესია

2.1. მედიაციის არსი და მისი მნიშვნელობა დავის გადაწყვეტის პროცესში

მე მესმის თქვენი. თქვენი ძალიან კარგად მესმის...

შეიძლება, დავფიქრდეთ რამ გამოიწვია ეს მდგომარეობა?

თქვენი უკმაყოფილების მიზეზი ვეძებოთ და ვიფიქროთ, როგორ აღმოვფხვრათ ის...

ეს რიტორიკული შეკითხვები თუ ფრაზები კარგად ასახავს იმას, რა სჭირდება ადამიანს მედიაციის პროცესში: თანადგომა, თანაგრძნობა და თანასწორობა. სწორედ ეს სამი „თა“ პრინციპი განმსაზღვრელია ეფექტური და ამავე დროს, ეფექტიანი ურთი-

ერთობებისთვის, რომელიც არა მხოლოდ დავების გადაწყვეტისთვის არის დამახასიათებელი, არამედ კომუნიკაციის ხელოვნების ქვაკუთხედს წარმოადგენს და უსაფრთხოების განცდას გვძენს. თუმცა, სად გადის ზღვარი ერთი მხრივ სამ „თა“-სა და სამართლიანობას, ხოლო მეორე მხრივ, სამართალსა და სამართლიანობას შორის, საკამათო და, ხშირ შემთხვევაში, უპასუხო კითხვების კატეგორიას მიეკუთვნება.

მედიაცია კონფლიქტის მოგვარების კლასიკური სამართლებრივი ინსტიტუტებისგან განსხვავებით გვთავაზობს ურთიერთობებზე, კომუნიკაციაზე დაფუძნებულ დავის გადაწყვეტის პროცესს, რომელშიც მედიატორი სარგებლობს უპირობო თავისუფლებით – პროცედურული სამართლიანობით ხელი შეუწყოს სამართლიანი სამედიაციო შეთანხმების ჩამოყალიბებას. ის წარმოადგენს მოლაპარაკების პროცესს, რომელშიც ნეიტრალური პირი დაპირისპირებულ მხარეებს ან/და მათ წარმომადგენლებს ეხმარება წარმოშობილი კონფლიქტის ურთიერთსასარგებლო შეთანხმებით დასრულებაში. აქედან გამომდინარე, მედიაციის მთავარი დანიშნულებაა, აღდგეს და შენარჩუნდეს მხარეთა შორის არსებული სოციალური ურთიერთობები, რომლის მიღწევაც უფრო მარტივია მოლაპარაკების გზით, ვინაიდან ადამიანებს შორის აზრთა სხვადასხვაობის აღმოფხვრა სწორედ მოლაპარაკების გზით არის შესაძლებელი.¹

მედიაცია ხშირად მოიაზრება, როგორც „მოსამზადებელი“, საწყისი სტადია სასამართლო ან საარბიტრაჟო პროცესის წინ.² ის მოლაპარაკების პროცესის მხადაჭერა და ხელშეწყობაა.³ შესაბამისად, მედიაციას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება სამოქალაქო ბრუნვის სტაბილურობის შენარჩუნებისთვის, ვინაიდან სტრუქტურირებული მოლაპარაკების პროცესით მხარეები ნეიტრალური მესამე პირის დახმარებით და პასუხისმგებლობის საკუთარ თავზე

¹ Fisher R., William U., Getting to YES, Negotiating Agreement Without Giving In, 2nd ed., Harvard Negotiation Project, Penguin Books, New-York, 1991, Introduction, 7.

² Guillemain J.F., Reasons for Choosing Alternative Dispute Resolution, ADR in Business-Practice and Issues across Countries and Cultures, Vol. 2, Kluwer Law International BV, The Netherlands, 2011, 35.

³ Stitt, Allan J., Mediation: a Practical Guide, Cavendish Publishing, London, 2004, 1.

აღებით ცდილობენ, იპოვნონ უთანხმოების აღმოფხვრის ორივე მხარისათვის მისაღები ვარიანტი და ინტერესებზე ფოკუსირებით შეძლონ ურთიერთობის სამომავლო პერსპექტივების განსაზღვრა.

2.2. მედიაციის ადგილი მეცნიერებაში

მედიაცია, დღეს დამკვიდრებული ფორმით, წარმოიშვა სამეზობლო და თანაცხოვრების სფეროში არსებული მარტივი კონფლიქტების გადასაჭრელად სასამართლო პროცესებისგან თავის დაღწევის მიზნით.⁴ მაშინ, როცა მედიაცია ვითარდებოდა, როგორც მომხმარებლისთვის სასარგებლო, არაფორმალური, ნებაყოფლობითი, კოოპერაციული დავის გადაწყვეტის პროცესი, სოციალური გამოწვევების ზრდამ, ურთიერთობების სხვადასხვა ფორმის არსებობამ, აუცილებელი გახდა მის სამეცნიერო ქრილში გაანალიზება და გარკვეული სამართლებრივი ჩარჩოების შემოღება.⁵

სამეცნიერო სფეროში მედიაციის ადგილის განსაზღვრისთვის, პირველ ყოვლისა, საჭიროა კონფლიქტების ფსიქოლოგიის ანალიზი. კონფლიქტის ერთიანი დეფინიცია არ არსებობს, თუმცა, ყველა თანხმდება, რომ ის წარმოადგენს წინააღმდეგობას ორ ან მეტ ადამიანს შორის, რომელიც წარმოიშობა მათი შეხედულებების, ინტერესების დაპირისპირების გამო. კონფლიქტისას ხდება ორი პოზიციის შერწყმა, გარკვეული ინტეგრალური შეთანხმებით პირველი და მეორე მხარის ერთობლივ ინტერესების გამოკვეთა და შესაბამისობის დადგენა.⁶ აქედან გამომდინარე, ის მიეკუთვნება სოციალური მეცნიერებების კატეგორიას, ფსიქოლოგიური სწავლების ერთ-ერთ ამოსავალ წერტილს, რომელიც საზოგადოების განუყოფელი ნაწილია. თუმცა, კონფლიქტის ესკალაციის შემთხვევაში, როცა ის უმართავი ხდება, ერთგვარ კიდევ ერთი მეცნი-

⁴ Astor H., Chinkin C., *Dispute Resolution in Australia*, Butterworths, 2nd ed, 2002, 14.

⁵ Harman J., *From Alternative to Primary Dispute Resolution: The pivotal role of mediation in (and in avoiding) litigation*, Speech delivered at National Mediation Conference, Melbourne, Australia, 2014, 7.

⁶ Fisher R., William U., *Getting to YES, Negotiating Agreement Without Giving In*, 2nd ed., Harvard Negotiation Project, Penguin Books, New-York, 1991, 10.

ერება – იურისპრუდენცია, რომელიც ცდილობს დადგენილი ნორმებით აღმოფხვრას კონფლიქტური სიტუაცია.⁷ რადგან კონფლიქტი მოიცავს თანაცხოვრების ყველა სფეროს, ის თანაბრად ეხება სხვა მეცნიერებებსაც: ბიზნესს, პოლიტიკას, მედიცინას და სხვა.

ზემოთ აღნიშნული ექსკურსიდან გამომდინარე, უდავოა, რომ მედიაცია ინტერდისციპლინური დარგია, ვინაიდან მისი მოქმედების ამოსავალი წერტილი, სწორედ რომ, კონფლიქტური სიტუაციების მართვას უკავშირდება. სოციალური თუ ჰუმანიტარული მეცნიერებები, ბიზნესი თუ ეკონომიკა, პოლიტიკა – თითოეული ეს დისციპლინა მჭიდროდ არის დაკავშირებული მედიაციასთან, თუმცა, ყველაზე მეტად მედიაციასთან კვლევითი იურიდიული მეცნიერებებია დაკავებული, რადგან მედიაცია სწორედ მის წიაღში წარმოიშვა, ხოლო სამედიაციო შეთანხმება მოითხოვს სტრუქტურირებულ პროცედურებს, რომლებიც უნდა შეესაბამებოდეს მართლწესრიგს.

2.3 მედიატორი: პროფესია, ექსპერიმენტული საქმიანობა თუ დამატებითი შემოსავალი

მედიაციის პროცესი მედიატორის – ნეიტრალური, მიუკერძოებელი მესამე პირის მიერ მოდელირებული მოლაპარაკებაა. აღსანიშნავია, რომ მოლაპარაკება ყოველთვის არ გულისხმობს მედიაციას, ეს უკანასკნელი კი თავისი არსით ყოველთვის დაკავშირებულია პირველთან. ცნობილია, რომ უძველესი დროიდან მედიაცია გამოიყენებოდა საერთაშორისო, ეთნიკური თუ სხვა სახის დავების გადაწყვეტისას, თუმცა, განსხვავებული სახელწოდებებით: „შუამავლობა“, „შუამდგომლობა“, „მომრიგებლური მომსახურების შეთავაზება.“

მედიაციის ინსტიტუტის განვითარებამ განსხვავებული ელფერი შესძინა მედიატორის ცნებას და მხოლოდ ლათინური ტერმინის მიხედვით მისი დეფინირება – „შუამავლად“ – არ აღმოჩნდა საკმარისი. შესაბამისად, არის მცდელობა, განაზოგადონ მედიაციის პროფესიული საწყისები და ჩამოაშორონ მას ექსპერიმენტული საქმიანობისთვის დამახასიათებელი ნიშან-თვისებები.

⁷ ხუბუა გ., სამართლის თეორია, მერიდიანი, თბ., 2012, 24.

მიუხედავად იმისა, რომ საკმაოდ ბევრი კვლევა ჩატარდა მედიაციის პროცესის წარმართვასთან დაკავშირებით,⁸ მედიატორის სტილთან მიმართებით,⁹ მედიატორის უნარ-ჩვევების შესახებ,¹⁰ თეორიისა და პრაქტიკის ინტეგრაციის მოდულებისთვის,¹¹ სამეცნიერო წრეებში ნაკლებად თუ მოიძებნება მედიატორის პროფესიასთან დაკავშირებული მასალები.¹² *Mosten (2001)* და *Lenski (2008)*, ორივე, წერს იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა შეიქმნას კარიერა მედიაციაში, თუმცა, არც ერთი არ საუბრობს ემპირიულ კვლევებზე მედიაციის პროფესიის შესახებ.

მედიაციის პროფესიულ სანყისებზე მსჯელობისას საყურადღებოა *U.S. News and World Report*-ის ანალიზი სამედიაციო პრაქტიკის განხორციელებისთვის დადგენილი მოთხოვნების შესახებ,¹³ რომელიც აპელირებს ოცდაათ-ორმოცსაათიან სატრენინგო კურსზე. ამ კურსის წარმატებით დასრულების შემდეგ პირი ხდება პროფესიონალი მედიატორი და მას ეძლევა ლიცენზია, განახორციელოს სამედიაციო პრაქტიკა. პროგრამის სტრუქტურიდან გამომდინარე ყურადღების მიღმა რჩება პირის მზაობა, მედიაციის პროცესის წარმართვის შესაძლო არასათანადო უნარები, პირის არასაკმარისი რეპუტაცია, კონკურენციის ნაკლებობა, რითაც მედიაცია ექსპერიმენტულ საქმიანობას ემსგავსება. ფაქტობრივად, ასეთი რეგულაცია მედიაციის პროფესიას გარკვეული რისკების ქვეშ აყენებს, რადგან ორი ძირეული ფაქტორი, მედიატორის გამოცდილება და რეპუტაცია, სატრენინგო კურსების მიხედვით ვერ

⁸ *Moore Ch. W.*, *The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict*, 4th ed., 2003, 17.

⁹ *Kressel K.*, *Mediation research*, 2007, 12., *Della Noce D.J.*, *Seeing Theory in Practice: An Analysis of Empathy in Mediation*, 2009, 43.

¹⁰ *Hedeen T.*, *Raines S.*, *Barton A.B.*, *Best Practices for Mediation Training and Regulation: Preliminary Findings*, Association of Family and Conciliation Courts, 2011, 112.

¹¹ *Zariski A.*, *A Theory Matrix for Mediators*, 2010, 20.

¹² *Raines S.S.*, *Pokhrel S.K.*, *Poitras J.*, *Mediation as a Profession: Challenges That Professional Mediators Face*, *Conflict Resolution Quarterly*, Vol. 31, 1, 2013, 79.

¹³ *US News & World Report* says mediator one of the top jobs for 2008 but the problem is that there are more mediators than there are mediation jobs.

გადანყდება და ამ სფეროში საკვალიფიკაციო მოთხოვნების რეგულირების ნაკლებობა, დამატებითი ანაზღაურების ცდუნებები, მედიაციის პროფესიას ყველასთვის მიმზიდველს წარმოაჩენს.¹⁴

გარდა ამისა, მნიშვნელოვანია, განხილულ იქნას პროფესიონალი მედიატორების აკადემიური კვალიფიკაცია, რათა დავასკვნათ, წარმოადგენს თუ არა მედიაცია დამხმარე საშუალებას და არა ძირითად პროფესიას, რაც მედიაციის ერთ-ერთი ეთიკური გამოწვევაა. აშშ-ში ჩატარებულმა კვლევამ¹⁵ ცხადყო, რომ მედიაციის სფეროში დასაქმებულთა უმრავლესობას იურისტები შეადგენენ, შემდეგი ადგილი უჭირავთ ჰუმანიტარული და სოციალური მეცნიერებების წარმომადგენლებს, ფსიქოლოგები და სოციალური მუშაკები ბიზნესის სფეროში მომუშავეებთან ერთად ბოლო ადგილს ინაწილებენ. აქედან გამომდინარე, მედიაცია, როგორც დამოუკიდებელი პროფესია ჯერ კიდევ განვითარების ფაზაშია და მისი ყოვლისმომცველი ხასიათით რთული იქნება მხოლოდ რომელიმე დარგთან მის პროფესიულ კუთვნილებაზე საუბარი.

3. მედიაციის ეთიკა

3.1 მედიაციის ეთიკის განმარტება

ეთიკა (ბერძ. *Ēthikē*) დამკვიდრებული დეფინიციის მიხედვით, წარმოადგენს ფილოსოფიურ მოძღვრებას რომელიმე კლასის, გარკვეული საზოგადოებრივი წრის, პროფესიის წარმომადგენელთა მორალის, ზნეობის, ყოფაქცევის ნორმების შესახებ. აქედან გამომდინარე, იოლია დავასკვნათ, რომ მედიაციის ეთიკა, მედიაციის სამართლებრივი საწყისების გათვალისწინებით შეისწავლის კონფლიქტების მართვის სფეროში არსებულ მორალურ, ზნეობრივ და სამართლებრივ საზღვრებს. სწორედ ამიტომ, მრავალ ქვეყანაში შეიქმნა მედიატორთა ქცევის კოდექსი,¹⁶ რომელთა ანალიზის საფუძველზე რამდენიმე ძირეული პრინციპი გამოიყოფა:

¹⁴ Raines S.S., Poitras J., Mediation as a Profession: Challenges That Professional Mediators Face, Conflict Resolution Quarterly, Vol. 31, 1, 2013, 81.

¹⁵ იქვე, 84.

¹⁶ Leynseele P.V., Dolezalova M., Ethics in Mediation, 2012, 1.

კომპეტენცია, ნეიტრალურობა, თვითგამოხატვა, ხარისხი, კონფიდენციალურობა, მომსახურების რეკლამირება და ანაზღაურება.¹⁷ მიუხედავად იმისა, რომ სამართლის მკვლევრები ამ ძირითად პრინციპებზე თანხმდებიან, თითქმის ყველა ქცევის კოდექსის წინასიტყვაობა გვამცნობს, რომ თითოეული მედიატორის პირადი პასუხისმგებლობაა, თუ როგორ წარმართავს პროცესს და სამედიატორო საქმიანობას შინაგანანესით მოწესრიგების საშუალებას აძლევს. შესაბამისად, ნაკლებად თუ მოიძებნება პრაქტიკული „ჰაიდლაინები“ ეთიკური საკითხების სამართლებრივ რეგულირებასთან კავშირში. ამ მიმართულებით, საინტერესოა, ელენ ვოლდმენის პუბლიკაცია „მედიაციის ეთიკა: საქმეები და კომენტარები“,¹⁸ რომელიც იწყება მედიაციის ფილოსოფიით (ღირებულებები, მოდელები და კოდექსები), ხოლო ყოველი ახალი თავი კი ახალ საქმესა და თანდართულ კომენტარებს წარმოადგენს. ვოლდმენის მიხედვით, არსებობს სამი ბაზისი მედიაციის ეთიკაში: ავტონომია, პროცედურული სამართლიანობა და „ნაყოფიერი“ გამოსავალი.¹⁹ ამ სამიდან კი ყველაზე დიდი ადგილი ავტონომიას უჭირავს, რომელიც მოცულია ისეთი ეთიკური დილემებით, როგორიცაა ემოციურობის, ძალის, ინფორმაციისა და თვითგამორკვევის ბალანსი მხარეებისთვის, ხოლო მედიატორი კი მხარეთა პაექრობის პროცესში კეთილსინდისიერების, სამართლიანობისა და რელევანტური ინფორმაციის გამჟღავნების დილემის წინაშე დგას.

3.2 მედიაციის ეთიკის დამკვიდრებული მოდელები

არისტოტელე ეთიკას უკავშირებს შეკითხვას: რა უნდა გავაკეთოთ სამართლიანობისა და უსამართლობის გასამიჯნად? იურიდიულ ლიტერატურაში დამკვიდრდა სამედიაციო ეთიკის ორი

¹⁷ Burns R.P., Some Ethical Issues Surrounding Mediation, Fordham Law Review, Vol. 70, Issue 3, 2001, 695.

¹⁸ Waldman E., Mediation Ethics: Cases And Commentaries, San Francisco, Jossey-Bass, 2011.

¹⁹ Ibid.

მოდელი: მარეგულირებელი და პრაქტიკული.²⁰ მარეგულირებელი მოდელის მიხედვით, ზემდგომი პროფესიული საზოგადოება ქმნის ქცევის წესების საერთო სტანდარტებს, რომლებიც სავალდებულოა ყველასთვის. აღნიშნული მოდელის კრიტიკოსები, დევიდ ლუბანი, ვილიამ სიმონი და ქრისტინე პარკერი,²¹ მიუთითებენ, რომ ეს მოდელი ყურადღების მიღმა ტოვებს რეალურ ურთიერთობებსა და მხარეთა მოვალეობებს. მისი უფრო ფორმალური ხასიათი, ვიდრე პრაქტიკული, ქმნის იძულების ილუზიას და არ აგვარებს ქვემოთ ჩამოთვლილ გამოწვევებს. სწორედ ამიტომ, შეიქმნა პრაქტიკული მოდელი, რომელიც კონკრეტული „სცენარის“ გათვალისწინებით ქმნის მედიატორთა ქცევის სავალდებულო წესებს. ამ შემთხვევაში უკუგდებულა ზოგადი კონცეფციები და ყურადღება ეთმობა პრეცედენტებს ყოველი მსგავსი შემთხვევისთვის. აღნიშნული მოდელის მომხრეები, რომლებიც ძირითადად ანგლო-ამერიკული სამართლის ქვეყნების იურისტები არიან, მთავარ უპირატესობას იმაში ხედავენ, რომ მსგავსი პრეცედენტები იქმნება თავად იურიდიული საზოგადოების შიგნით და მას არ არეგულირებს ზემდგომი ორგანო, შესაბამისად, არის უფრო ურთიერთობებზე დამყარებული, დინამიკური და მოქნილი, განსხვავებით იერარქიული, ფორმალური მარეგულირებელი მოდელისაგან.

პრაქტიკული მოდელის მიმზიდველობა მედიაციისას შემდეგი არგუმენტებით მყარდება: მედიაცია არის კონკრეტულ ურთიერთობებზე დამყარებული პროცესი და არ საჭიროებს ტრადიციულ მიდგომებს, რომლებიც დამახასიათებელია მარეგულირებელი მოდელებისთვის; მედიაცია მიიჩნევა ერთიანი სტრუქტურის არ მქონე დავის მოგვარების საშუალებად, მისი არასტრუქტურირებული ხასიათი კი უარყოფს ეთიკის რეგულაციების ერთიანი მოდელის არსებობას; მედიაცია ინტერესებზე დაფუძნებული პროცესია და ამ პროცესში საჭიროა მოქნილობის მაღალი ხარისხი.²²

²⁰ *Waldman E.*, *Mediation Ethics: Cases And Commentaries*, Chapter 1, Values, Models, and Codes, San Francisco, Jossey-Bass, 2011, 16.

²¹ *Crowe J.*, *Mediation Ethics and the Challenge of Professionalisation*, *Bond Law Review* Vol. 29, Issue 1, 2017, 6.

²² *Parker Ch., Evans A.*, *Inside Lawyers' Ethics*, Cambridge University Press, 2nd ed., 2014, 3; *Hodson C., Sullivan N.*, 266–8; *Luban D.*, *Lawyers and Justice: An Ethical Study*, Princeton University Press, 1988; *Simon W.*, *The Practice of Justice: A*

3.3 მედიაციის ეთიკის პრინციპები და კოდექსების შედარებითი ანალიზი

მედიატორები ხშირად იმყოფებიან დილემის წინაშე, ეთიკის „გაიდლაინებიდან“ თუ რომელი მნიშვნელოვანი პრინციპით იხელმძღვანელონ. ჩამოთვლილი პრინციპები საერთოა თითქმის ყველა მოქმედი ეთიკის კოდექსისათვის, თუმცა, ქვეყნები და სამედიატორო ცენტრები მათი საზოგადოებრივი მდგომარეობისა და განვითარების სპეციფიკიდან გამომდინარე განსხვავებულ მიდგომებსაც აფუძნებენ. კოდექსების შემოქმედნი, მათ შორის, დავის ალტერნატიული მოგვარების ასოციაციის, საოჯახო მედიციის აკადემიის, ამერიკის ადვოკატთა ასოციაციის პროფესიონალი მედიატორები, ათ ძირითად პრინციპს გამოყოფენ:²³

1. ინტერესთა კონფლიქტი, რომელიც მოიცავს მედიატორების პირდაპირ პირად, პროფესიულ, ფინანსურ ინტერესებსა თუ შედეგებს, რაც საქმის აცილების საფუძველია. ეს ვალდებულება კიდევ უფრო კომპლექსური ხდება, როცა საქმე ეხება არაპირდაპირ ინტერესებს (მაგ., მედიატორი მუშაობს ფირმაში, რომელიც დანტერესებულია ამ საქმის შედეგით). ამ შემთხვევაში, გადამწყვეტია ინტერესის არაპირდაპირობის ხარისხი, რომელიც განსაზღვრავს მედიატორის საქმეში დარჩენის შესაძლებლობას. ამ საკითხს უკავშირდება პროფ. ფრანკ სანდერის კვლევა „საგაზეთო სათაურის შესახებ“,²⁴ რომელიც უკავშირდება მედიატორის გრძნობებს, როდესაც ის გაზეთის პირველ გვერდზე არასასურველი კონტექსტით არის წარმოჩენილი; **2. კომპეტენცია/კვალიფიკაცია** – ყველა მედიატორმა იცის თავისი შესაძლებლობის არეალი. შესაბამისად, უნდა ეცადონ თავიდან აიცილონ საქმეები, რომლებიც გარკვეულ რისკებთან არის დაკავშირებული და სპეციალურ ცოდნას საჭიროებს. ამავე პრინციპიდან გამომდინარეობს

Theory of Lawyers' Ethics (Harvard University Press, 1998); *Parker Ch.*, Regulation of the Ethics of Australian Legal Practice: Autonomy and Responsiveness, 2002, 25 University of New South Wales Law Journal, 676.

²³ *Hoffman D.A.*, Ten Principles of Mediation ethics, Boston Law Collaborative Journal, 2005, 56.

²⁴ Sander F., *Headline Test*. Dispute Resolution Magazine, Vol. 19, 2012, 14.

ლიცენზირებისა და საკვალიფიკაციო ტრენინგების სავალდებულოობა; **3. მიუკერძოებლობა**, რომელიც მთელი პროცესის განმავლობაში უნდა ჰქონდეს მედიატორს. უნდა შეეძლოს კონტროლი საკუთარ სიტყვაზე, გრძობაზე და დამოკიდებულება, გავლენაზე, მანერაზე, სხეულის ენაზეც კი. შესაბამისად, გამოიყენოს ე.წ. „თანასწორი მოპყრობის“ მიდგომა (even-handed approach); **4. ნებაყოფლობითობა**: მიუხედავად იმისა, რომ არსებობს სასამართლო მედიაცია, რომელიც სავალდებულოობის ნიშანს ინარჩუნებს, მედიაცია ნებაყოფლობითი პროცესია, რაც გულისხმობს მხარეების მონაწილეობის, მოქმედების, მორიგებისა თუ დავის გაგრძელების თავისუფალ ნებას; **5. კონფიდენციალურობა**, რომელიც ორ ასპექტს აერთიანებს: მედიატორის მიერ პროცესის საიდუმლოების დაცვას მესამე პირებთან ურთიერთობაში; მხარეთა კერძო შეხვედრისას ინფორმაციის გაუმჟღავნებლობას. გარდა ამისა, მედიატორი იღებს ვალდებულებას შეატყობინოს მხარეებს შესაბამისი ლიმიტების შესახებ მედიაციის პროცესში.^{25,26} **6. ზიანის თავიდან აცილება (Do not harm)** ჰიპოკრატეს ფიცისგან ნაწარმოები პრინციპია, რომელიც მედიატორს ავალდებულებს, განავითაროს ინდივიდუალური მიდგომა ყოველ ცალკეულ შემთხვევაში. აქ ყურადღება მახვილდება სპეციალური, ფსიქოლოგიური საჭიროების მქონე პირებზე (რომელიც არ იწვევს შეზღუდული ქმედუნარიანობის მდგომარეობას). მედიატორი უნდა ეცადოს, თავიდან აირიდოს ცეცხლზე ნავთის დასხმა (avoid adding fuel to the fire) და მართოს როგორც თავისი, ასევე მხარეთა ემოციები;²⁷ **7. თვით-გამორკვევის პრინციპი** დაკავშირებულია მხარეებისგან მაქსიმალური ინფორმაციის მიღებასა და ინტერესების დეტერმინირებასთან, რომელიც, ასევე ავალდებულებს მედიატორს, თავიდან

²⁵ UIA Forum of Mediation Centres, Practice Guideline 1: Confidentiality in Mediation, Good Practices in Confidentiality adopted in Dublin, 7-10 September, 2007, 1.

²⁶ Greenberg E., Confidentiality: The Illusion and the Reality—Affirmative Steps for Lawyers and Mediators to Help Safeguard Their Mediation Communications, Vol. 6, NYSBA, 2013, 10.

²⁷ Hoffman D.A., Ten Principles of Mediation ethics, Boston Law Collaborative Journal, 2005, 58.

აიცილოს რომელიმე მხარის დომინანტური მდგომარეობა;²⁸ **8. ინფორმირებული თანხმობა:** იგულისხმება, როგორც ნებაყოფლობით მედიაციაში მონაწილეობაზე, ასევე სამედიაციო შეთანხმების პირობებზე. მედიატორი ვალდებულია, მხარეებს მიაწოდოს ინფორმაცია მედიაციის ინსტიტუტზე, პროცესსა და შედეგებზე; **9. ვალდებულებები მესამე მხარის მიმართ** – მესამე პირები დაცულები უნდა იყვნენ სამედიაციო შეთანხმებიდან გამომდინარე ზიანისაგან. შესაბამისად, მედიატორი შებოჭილია, განიხილოს შეთანხმების გავლენა მესამე პირებზეც;²⁹ **10. კეთილსინდისიერება** მედიაციის პროცესში მოიცავს მედიატორის ვალდებულებას, მხარეებს მიაწოდოს ზუსტი ინფორმაცია თავის კვალიფიკაციასა და გამოცდილებაზე, ასევე კერძო შეხვედრებიდან გამომდინარე ისეთ საკითხებზე, რომლებიც არსებით გავლენას ახდენს ნების გამოვლენაზე და დაანუსოს მომსახურების გონივრული საფასური.³⁰

მედიაციის ეთიკის კოდექსების შედარებითმა ანალიზმა ცხადყო, რომ, მიუხედავად პრინციპების საბაზისო კატეგორიის არსებობისა, სამედიაციო ეთიკისთვის განმსაზღვრელია დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის შენარჩუნებისა და ინტერესთა კონფლიქტის თავიდან აცილების პრინციპები, ვინაიდან სწორედ ამ პრინციპებისგან არის ნაწარმოები სხვა ზემოთ ჩამოთვლილი. ისინი მხარეს უნერგავს დაცულობისა და სანდოობის შეგრძნებას. მაგალითად, *ბელგიის ეთიკის კოდექსის წინასიტყვაში აკრედიტებული მედიატორებისთვის*³¹ პირდაპირ აღნიშნულია, რომ მედიატორი ვერ შეძლებს სამედიატორო პრაქტიკის განხორციელებას, თუ არ იქნება უზრუნველყოფილი მისი საქმიანობის მიუკერძოებელი, დამოუკიდებელი ხასიათი პირადი, მატერიალური თუ მორალური ინტერესების გათვალისწინებით; არსებითად მსგავსი

²⁸ *Nolan-Haley J.*, Self-determination in International Mediation: Some Preliminary Reflections, Fordham University School of Law, 2007, 3-4.

²⁹ *Armengol V.A.*, The Principles of Mediation and the Role of Third Parties in Peace Processes, Norwegian Peacebuilding Resource Centre Report, September 2013, 5.

³⁰ *Jr Burns R.J.*, Mediation Techniques and Why Honesty is Always the Best Policy, Perry Dampf Dispute Solutions Report, 2014, 7.

³¹ Belgian Code of Ethics for Accredited Mediators by Federal Mediation Commission, 2007.

მიდგომა არის საფრანგეთში, *CMAP*³² სპეციალურ საზედამხედველო საბჭოს ავალებს მედიატორთა ამ პრინციპებით შებოჭვის კონტროლს; ავსტრალიის მედიატორთა ეთიკის გაიდლაინები³³ დამატებით აწესებს გამჭვირვალობის პრინციპს, რომელიც ავალდებულებს მედიატორს მხარეებს მიანოდოს შეფასებისა და დასკვნისთვის საჭირო ინფორმაცია. გარდა ამისა, მედიატორს ალჭურავს შესაძლებლობით, შეწყვიტოს პროცესი მასში ჩამოთვლილი სამართლებრივი საფუძვლის არსებობისას, ხოლო კონფიდენციალურობის ვალდებულებას განაგრცობს მედიასთან კომუნიკაციის შეზღუდვით; ჩეხეთის რეგულაცია მხოლოდ მიუკერძოებლობის პრინციპს შეიცავს, დანარჩენ გაიდლაინებს კი ცალკეული ცენტრები საერთაშორისო პრაქტიკიდან გამომდინარე აწესრიგებენ;³⁴ რაც შეეხება აშშ-ს, ვინაიდან ფედერალური კანონი უშვებს შტატების მიხედვით კონკრეტული სფეროს მონესრიგებას, მედიატორებისთვის ყველაზე მეტი პრინციპი და შებოჭვის ინსტრუმენტი არს

3.4 ეთიკური გამოწვევები: პრაქტიკული დილემები მედიაციის პროცესში

მედიატორისთვის იმპროვიზაცია ყველაზე დიდი იარაღია, რადგან მედიატორის მიერ პროცესის წარმართვა საჭიროებს განსხვავებულ მიდგომებს. სამედიატორო საქმიანობაში ერთი კონკრეტული მოდელის გამოყენება გამორიცხულია, რაც ერთ-ერთი ეთიკური გამოწვევაა.³⁵ მიუხედავად მედიაციის ეთიკაში განზოგადებული კონცეფციებისა, ყოველმა ახალმა შემთხვევამ შესაძლოა, ახალ მოდელთა გამოყენების საჭიროება წარმოშვას.

კვლევებმა³⁶ ცხადყო, რომ მედიატორთა გამოწვევა არა მხოლოდ საჭირო მოდელის მოძებნაა სამედიატორო პრაქტიკაში,

³² The Centre for Mediation and Arbitration of Paris.

³³ Ethical Guidelines for Mediators in Australia by The Law Council of Australia.

³⁴ Code of Ethics for Lawyers-Mediators by Czech Bar Association.

³⁵ Crowe J., Mediation Ethics and the Challenge of Professionalisation, *Bond Law Review*, Vol. 29, Issue 1, 2017, 8.

³⁶ O'Brien R.A., Amending the Model Rules to Include the Role of Lawyer as Mediator: The Latest in the Debate, *Georgetown Journal of Legal Ethics*, 1998, 107-108.

არამედ უფრო მნიშვნელოვანი დილემები მედიატორისთვის მორალურ-ეთიკურ ჭრილში არსებობს: 1. უნარ-ჩვევები, რომლებიც პროცესს სჭირდება ხშირ შემთხვევაში ცდება მედიატორთა მომზადების საზღვრებს (მაგ., ძალადობის ხარისხის დადგენა, მხარის ქმედუნარიანობის შეფასება); 2. მედიატორის მიუკერძოებლობა, მაშინ, როცა ერთ-ერთი მხარის არგუმენტები მისთვის უფრო დამაჯერებელი ხდება, გააჩნია სიმპათია ან პირიქით ანტიპათია მხარეთა მიმართ; 3. კონფიდენციალურობის დაცვა უკანონო და უსამართლო სამედიატორი მორიგების დროს; 4. მორიგება, როცა ამკარაა ფსიქიკური თუ ფიზიკური იძულების კვალი; მენტალური აშლილობის გამოყენებით ან ინფორმაციის ნაკლებობით გამონვეული; 5. მიუკერძოებლობასა და მართებულ გადაწყვეტილებას შორის ჭიდილი, პროცესის მართვის სურვილი სამართლიანი გადაწყვეტილებისთვის; 6. ნეიტრალურობისა და საჭირო იურიდიული თუ თერაპიული დახმარების საზღვრები; 7. მხარეებისთვის სავარაუდო ზიანი, თუ ვერ მიაღწევენ შეთანხმებას ან თუ შეთანხმება არ აღმოფხვრავს პრობლემას; 8. მედიაციის პროცესის გამოყენება მხარეთა მიერ, როგორც ინფორმაციის მიღების, დროის მოგებისა და მეორე მხარის შანტაჟის საშუალება; 9. მედიატორის ინტერესებსა და მხარეთა სრულფასოვან პროცესს შორის კონფლიქტი (მაგ., როცა სასამართლო აიძულებს მედიატორს სწრაფად დაასრულოს საქმე, ადვოკატების მხრიდან პირადი კონტაქტების გამოყენება).³⁷

კატეგორიებად დაყოფა ფაქტობრივია და ხშირ შემთხვევაში ერთმანეთსაც კვეთს, თუმცა, დილემების ამგვარად დიფერენცირებით რამდენიმე მნიშვნელოვანი დასკვნის გამოტანა არის შესაძლებელი: 1. კატეგორიზაცია ეხმარება მედიატორს განსაზღვროს სხვადასხვა სიტუაციური მიდგომა; 2. საჭიროს ხდის შეიქმნას პრაქტიკული „გაიდლაინები“ და შემუშავდეს პროცესების მართვის სტრატეგიები; 3. დილემების უმეტესობა უკავშირდება თვითგამორკვევას, რომელიც მედიატორის მიუკერძოებლობასა

³⁷ Robert A., Bush B., *The Dilemmas of Mediation Practice: A Study of Ethical Dilemmas and Policy Implications. A report on a Study for The National Institute For Dispute Resolution, NIDR, 1992, 36.*

და ნეიტრალურობას საფრთხის ქვეშ აყენებს.³⁸ ამ უკანასკნელის საილუსტრაციოდ სასამართლო მედიაცია გამოდგება. დღეს, მოდავე მხარეები წარმომადგენლის გარეშე სულ უფრო და უფრო ნაკლებად არიან ჩართულნი სასამართლო მედიაციის პროცესში, შესაბამისად, წარმომადგენლებისთვის მნიშვნელოვანია არა დაახლოება და პრობლემის ძირეული გაანალიზება და აღმოფხვრა, არამედ „ვაჭრობა“ და მორიგება. გარდა ამისა, სასამართლო მედიაციაში იშვიათად თუ შევხვდებით კრეატიულ გადაწყვეტილებებს, რაც გამონეწეულია ადვოკატებისა და მედიატორების „მონდომებით“ ყველაფერი სწრაფად გადაიყვანონ ფინანსურ და სამართლებრივ რელსებზე. აქედან გამომდინარე, მედიაცია უფრო შეფასებითი (evaluative), პროცესზე ორიენტირებული ხდება, ვიდრე ხელისშემწყობი (facilitative).³⁹

ეთიკის კოდექსების აბსტრაქტული ხასიათი მხოლოდ მედიაციის დეფინირებას ახდენს, ვიდრე, რეალურად, მხარეებისა და მედიატორისთვის ხელშემკვრელია. აქედან გამომდინარე, ეჭვქვეშ დგება პროცედურულისა და სამართლიანი მედიაციის სინთეზი.⁴⁰ სწორედ ამიტომ, უმჯობესი იქნებოდა, „გაიდლაინების“ ინსპირაციული და მაღალფარდოვანი ენის უკუგდება და მათი ავტორების მხრიდან უფრო პრაქტიკულ სანყისებზე ფოკუსირება. თუ მედიაციის ეთიკის კოდექსი იქმნება მედიატორებისთვისა და მხარეებისთვის, მნიშვნელოვანია იგი შეესაბამებოდეს პრაქტიკულ გამოწვევებს.

თუმცა, ყველაფერი ასე მარტივად არ არის, როგორც ჩანს და ეთიკის კოდექსების რეფორმაცია დანარჩენი დილემების გადაჭრის საშუალებას შესაძლოა არც წარმოადგეს. კიდევ ერთი ეთიკური გამონეწევა დაკავშირებულია მედიატორის პირველად პროფესიულ საქმიანობასთან. როგორც ზემოთ აღინიშნა, მედიატორობა ხშირ შემთხვევაში დამატებითი პროფესიული საქმიანობაა, რაც

³⁸ Heidi N., Burgess G., Glaser T., Yevsyukova M., Transformative Approaches to Conflict. University of Colorado Conflict Research Consortium Transformative Approaches to Conflict, 1996, 34.

³⁹ Fuller Lon L., Mediation-Its Forms and Functions, 44 S, California Law Rev., 1971, 305.

⁴⁰ Robert A., Bush B., The Dilemmas of Mediation Practice: A Study of Ethical Dilemmas and Policy Implications. A report on a Study for The National Institute For Dispute Resolution, NIDR, 1992, 36.

წარმოშობს კონფლიქტს დროის, ჩართულობისა და ინტერესების დიფერენცირების სფეროში.⁴¹ შესაბამისად, შესაძლოა იურიდიულმა ფორმებმა ან კერძო მედიატორებმა ვეღარ მოახერხონ თავიანთი წარმომადგენლობითი ფუნქციის განხორციელება მათ მიერ მედიაციის პროცესებში მონაწილეობის გამო. მცირერიცხოვან საზოგადოებებში, სადაც მედიატორი შეიძლება საზოგადოების დიდ ნაწილს იცნობდეს, ამგვარი შეზღუდვების დაწესება შეაფერხებს მედიაციის პრაქტიკის განვითარებას.⁴² დღემდე უპასუხოა კითხვა, შეუძლია თუ არა არბიტრს იყოს მედიატორი ერთსა და იმავე საქმეში ან პირიქით, მედიატორი არბიტრი?! აქედან გამომდინარე, უმჯობესია საკანონმდებლო გზით შეიზღუდოს მედიატორის უფლებამოსილება – საქმე აწარმოოს სასამართლოში ან არბიტრაჟში, ადვოკატის სტატუსით მედიაციის პროცესის ერთ-ერთი მხარის ინტერესებისთვის.

4. დასკვნა

მედიაციისთვის, როგორც განვითარების გზაზე მდგომი ინსტიტუტისთვის, მნიშვნელოვანია, უფრო ძირეული ცვლილებების განხორციელება როგორც პროფესიონალიზაციის კუთხით, ასევე ეთიკური გამოწვევების დაძლევისათვის. აღნიშნული საქმიანობის მიმზიდველობისთვის მედიატორთა ნაკლები საკვალიფიკაციო მოთხოვნები რისკის ქვეშ აყენებს პროფესიონალიზაციას და მას დამატებითი შემოსავლის წყაროდ აქცევს, რაც შესაძლოა, მედიაციის პროფესიის ერთ-ერთ დაბრკოლებად ჩაითვალოს. გარდა ამისა, აუცილებელია, მეტი კვლევა ჩატარდეს ეთიკური მოდელების სრულყოფისათვის და განხილულ იქნას გამოწვევები თეორიისა და პრაქტიკის შერწყმით კონკრეტული ტერიტორიული და საზოგადოებრივი არეალის გათვალისწინებით. ამის საჭიროებას ცხადყოფს ნაშრომში წარმოდგენილი კოდექსების ანალიზი და ბაზისური პრინციპების კატეგორია, რომელიც ეთიკის სფეროში

⁴¹ Raines S.S., Pokhrel S.K., Poitras J., Mediation as a Profession: Challenges That Professional Mediators Face, *Conflict Resolution Quarterly*, Vol. 31, 2013, 94.

⁴² Gutman J., Grant J., Ethical Conundrums Facing Mediators: Comparing Processes, Identifying Challenges and Opportunities, *La Trobe Law and Justice Research Paper Series*, 2017, 105.

არსებულ ბევრ კითხვას უპასუხოდ ტოვებს. ეთიკის კოდექსების რეფორმაცია, დამატებითი გაიდლაინების შემოტანა და ინსპირაციული და მაღალფარდოვანი ენის უკუგდება, მედიაციის განვითარებაზე ზედამხედველობა წინ გადადგმული ნაბიჯი იქნება პროფესიონალიზაციის კუთხით.

მედიაციის მომავალისთვის აუცილებელია, პრაქტიკოსებისა და პოლისის შემქნელების სრული ფოკუსირება კოოპერაციაზე. ნაშრომში წარმოდგენილი კვლევების პრაქტიკული გამოწვევები აშკარას ხდის, რომ რეგულაციების შექმნისას მეტი ყურადღება უნდა დაეთმოს პრაქტიკოსი მედიატორების ინტერესებს. შებოჭვის ნაკლებობამ და ქცევის სტანდარტების არასავალდებულოობამ შესაძლოა მედიატორი შეცდომაში შეიყვანოს პრაქტიკული საქმიანობის განხორციელებისას. მიუხედავად იმპროვიზაციის უდიდესი როლისა მედიაციის პროცესში, ეთიკური გამოწვევების ანალიზით ნათელია სტანდარტიზაციისა და სრუქტურირების საჭიროება, რათა ხელი შეეწყოს სამედიატორო საქმიანობის განხორციელებას ნაკლები ეთიკური დილემებით.

და ბოლოს, „მე მესმის თქვენი.“ რამდენად ახერხებს მედიატორი მოსმენას და თანაგრძნობას რეალურად? ახდენს თუ არა პირადი მოტივები გავლენას მედიატორზე? აქვს თუ არა უფლება მედიატორს, რომელიც განქორწინებულია ან ცოტა ხნის წინ ავტოავარიის თანაავტორი იყო, მონაწილეობა მიიღოს მსგავს საქმეში, როგორც მედიატორმა? – ეს ის კითხვებია, რომელთაც სამართლებრივი აქტები ვერ მოაწესრიგებს.

„ყველაზე ძლიერ იარაღს, რომელსაც ჩემი კლიენტებისთვის ვიყენებ არის ის, რომ ვეუბნები: მე გისმენთ ყურადღებით და მე მესმის თქვენი“ – ამბობს ერთ-ერთი ამერიკელი მედიატორი ჯოი ს. როდენტალი.⁴³ „გისმენთ“ და „მესმის“ არის ის, რასაც მხარეები ითხოვენ. მხარდაჭერა და თანაგრძნობა პროცესში, სტრუქტურირებული ტრენინგები და მინიმალური სტანდარტები – ეთიკის დილემების გადასაჭრელად შემოთავაზებული გზები პრაქტიკოსებისა და თეორეტიკოსების მხრიდან ყურადღებას საჭიროებს.

⁴³ Rosenthal J., I Hear You, Joy Rosenthal's blog, 2017.

ბიბლიოგრაფია

1. ხუბუა გ., სამართლის თეორია, მერიდიანი, თბ., 2012, 24.
2. Belgian Code of Ethics for Accredited Mediators by Federal Mediation Commission in 2007.
3. Code of Ethics for Lawyers-Mediators by Czech Bar Association.
4. U.S Code, Title 29, Chapter 7, Subchapter III, §172, Federal Mediation and Conciliation Service.
5. *Armengol V.F.*, The principles of mediation and the role of third parties in peace processes, Norwegian Peacebuilding Resource Centre Report, September 2013, 5.
6. *Astor H., Chinkin C.*, Dispute Resolution in Australia, Butterworths, 2nd ed., 2002, 10, 14.
7. *Burns R.J., Jr.*, Mediation Techniques and Why Honesty is Always the Best Policy, Perry Dampf Dispute Solutions Report, 2014, 7.
8. *Burns R.P.*, Some Ethical Issues Surrounding Mediation, Fordham Law Review, Vol. 70, Issue 3, 2001, 695.
9. *Crowe J.*, Mediation Ethics and the Challenge of Professionalisation, Bond Law Review Vol. 29, Issue 1, 2017, 6.
10. *Della Noce D.J.*, Evaluative Mediation: in Search of Practice Competencies, Conflict Resolution Q. 193, 2009, 43.
11. Ethical Guidelines for Mediators in Australia by The Law Council of Australia.
12. *Fisher R., William U.*, Getting to YES, Negotiating Agreement Without Giving In, 2nd ed., Harvard Negotiation Project, Penguin Books, New-York, 1991, Introduction, 7, 10.
13. *Gerald H.*, ADR in Business, Practice and Issues across Countries and Cultures, Kluwer Law International, New-York, 2006, 35.
14. *Greenberg E.*, Confidentiality: The Illusion and the Reality –Affirmative Steps for Lawyers and Mediators to Help Safeguard Their Mediation Communications, NYSBA New York Dispute Resolution Lawyer, Spring 2013, Vol. 6, No. 1, 10.
15. *Guillemin J.F.*, Reasons for Choosing Alternative Dispute Resolution, ADR in Business-Practice and Issues across Countries and Cultures, Vol. 2, Kluwer Law International BV, The Netherlands, 2011, 35.
16. *Harman J.*, From Alternative to Primary Dispute Resolution: The Pivotal

- Role of Mediation in (and in Avoiding) Litigation, Speech Delivered at National Mediation Conference, Melbourne, Australia 2014, 7.
17. *Hedeen T., Raines S., Barton A.B.*, Best Practices for mediation training and regulation: preliminary findings, Association of Family and Conciliation Courts, 2011, 112.
 18. *Hoffman D.A.*, Ten Principles of Mediation Ethics, Boston Law Collaborative Journal, 2005, 56, 58.
 19. *Kressel K.*, The Strategic Style in Mediation, Wiley Periodicals, Inc., and the Association for Conflict Resolution, 2007, 12.
 20. *Luban D.*, Lawyers and Justice: An Ethical Study, Princeton University Press, 1988.
 21. *Moore Ch.W.*, The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict, 4th ed., 2003, 17.
 22. *Nolan-Haley J.*, Self-Determination in International Mediation: Some Preliminary Reflections, Fordham University School of Law, 2007, 3-4.
 23. *Parker Ch.*, Regulation of the Ethics of Australian Legal Practice: Autonomy and Responsiveness, 25 University of New South Wales Law Journal, 2002, 676.
 24. *Parker Ch., Evans A.*, Inside Lawyers' Ethics, Cambridge University Press, 2nd ed., 2014, 3.
 25. *Raines S.S., Pokhrel S.K., Poitras J.*, Mediation as a Profession: Challenges That Professional Mediators Face, Conflict Resolution Quarterly, Vol. 31, no.1, Fall 2013, 79, 81, 84.
 26. *Sander F.*, Headline Test, Dispute Resolution Magazine, Vol. 19, Number 1, Fall 2012, 14.
 27. *Simon W.*, The Practice of Justice: A Theory of Lawyers' Ethics, Harvard University Press, 1998.
 28. *Stitt, A. J.*, Mediation: a practical Guide, Cavendish Publishing, London, 2004, 1.
 29. UIA Forum of Mediation Centers, Practice Guideline 1: Confidentiality in Mediation, Good Practices in Confidentiality adopted in Dublin, 7-10 September, 2007, 1.
 30. *Waldman E.*, Mediation Ethics: Cases and Commentaries, San Francisco: Jossey-Bass, 2011, 16.
 31. *Zariski A.*, A Theory Matrix for Mediators, Harvard College, 2010, 20.
 32. *Leynseele P.V., Dolezalova M.*, Ethics in mediation, 2012, 1.